

Біологічні системи землеробства

Тема 19. Методичний підхід до створення спеціальних сировинних зон.

Аналіз джерел літератури показав, що екологічна ситуація у багатьох регіонах України незадовільна, що може бути причиною погіршення здоров'я населення і, особливо, дітей. З огляду на це, потребує вирішення питання забезпечення цієї категорії населення якісними і безпечними продуктами харчування. Світовий досвід свідчить, що такі продукти можна отримати лише у сприятливих екологічних умовах та за застосування спеціальних технологій. В Україні залишаються невирішеними питання, пов'язані з порядком визначення спеціальних сировинних зон на державному, регіональному та місцевому рівнях; з процедурою контролю за дотриманням вимог до їх експлуатації, сертифікації та інспектування. Надзвичайно важливого значення набувають технології, які можна застосовувати для отримання сировини і продуктів.

Органічні господарства не можуть функціонувати у зонах із забрудненим навколишнім середовищем та, відповідно, спричиняти таке забруднення. Поряд із визначеними екологічно чистими регіонами чисті ґрунти можуть бути і в інших регіонах України, але вони розташовані невеликими плямами і для їх визначення потрібні просторові агроекологічні дослідження.

Проблема спеціальних сировинних зон (ССЗ) для України не є новою. Впродовж 1996-1998 рр. за участі провідних спеціалістів Інституту агроекології УААН було розроблено низку документів, у тому числі Постанову Кабінету Міністрів № 679 "Про затвердження Положення про спеціальні сировинні зони для виробництва сільськогосподарської продукції" та "Агроекологічні вимоги щодо спеціальних зон виробництва сировини і продуктів, призначених для дитячого і дієтичного харчування та режими їх експлуатації", які донедавна були основними нормативними документами при створенні та експлуатації ССЗ.

Основна мета створення ССЗ співпадає з метою біологічного землеробства - отримання високоякісної сільськогосподарської продукції за умови обмеженого використання засобів хімізації сільського господарства. Правильно організована експлуатація ССЗ гарантує найбільш повне використання агробіологічного потенціалу території, виключає вплив промисловості і транспорту на якість продукції, забезпечує збереження природних ресурсів (в першу чергу ґрунтів), охорону навколишнього

природного середовища, що в комплексі дає можливість вести біологічне землеробство на високому рівні і достатньо довгий термін.

Оцінку придатності сільськогосподарських угідь вимогам спеціальних сировинних зон на регіональному та місцевому рівнях проводили за використання результатів моніторингу ґрунтів, агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, інформації щодо застосування пестицидів та агрохімікатів, розташування промислових підприємств та об'єктів, що можуть забруднювати навколишнє природне середовище, автомобільних шляхів загальнодержавного і регіонального значення. Придатність сільськогосподарських угідь вимогам спеціальних сировинних зон визначали згідно з критеріями та нормативами, наведеними у «Методичних рекомендаціях з надання статусу спеціальної сировинної зони та контролю за її використанням». Залежно від значень показників, сільськогосподарські угіддя поділяли на 3 категорії придатності: придатні (сільськогосподарські угіддя, агроекологічний стан яких не перешкоджає одержанню високоякісної сільськогосподарської сировини для виробництва продуктів дитячого харчування); обмежено придатні (сільськогосподарські угіддя, показники ґрунтової родючості яких не відповідають оптимальному стану і потребують заходів щодо їх покращення); непридатні (сільськогосподарські угіддя, на яких неможливо одержати сировину, придатну для виробництва продуктів харчування).